

LXXVI Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego *Geologia i zagadnienia ochrony środowiska w regionie górnośląskim* Rudy k. Rybnika, 14–16.09.2005

W dniach 14–16.09.2005 r. w Rudach koło Rybnika odbył się 76. Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Był to już trzeci w ostatnim ćwierćwieczu zjazd poświęcony problematyce budowy geologicznej Górnośląskiego Zagłębia Węglowego i pokrywy triasowej, a pierwszy, który wyeksponował zagadnienia ochrony środowiska w tym regionie. Został świetnie zorganizowany przez Oddział Górnośląski PTG, przy istotnym udziale pracowników Oddziału Górnośląskiego PIG oraz uczelni — Politechniki Śląskiej w Gliwicach, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i w Sosnowcu, a także Czeskiej Akademii Nauk. Komitetem organizacyjnym zjazdu kierowała dr inż. Anna Jurczak-Drabek. Zjazd zgromadził 104 osoby z całej Polski oraz 11 gości zagranicznych (8 z Ukrainy, 2 z Czech i 1 z Australii). Był współfinansowany przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, Państwowy Instytut Geologiczny oraz *Jastrzębską Spółkę Węglową S.A.* i *PCC Rail Szczakowa S.A.*

Przy okazji zjazdu naukowego, dnia 14 września wieczorem odbył się doroczny Walny Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Delegaci ocenili bieżącą działalność Zarządu Głównego PTG, przyznali godność członka honorowego towarzystwa dwóm geologom hiszpańskim, profesorom Antonio Arribasowi i Antonio Pulido, przedyskutowali wnioski oddziałów i kół oraz wybrali nowe władze na kadencję 2005–2008. Tej części zjazdu przewodniczył sprawnie prof. R. Gradziński.

Problematyka zjazdu została zaprezentowana w starannie wydanym *Przewodniku LXXVI Zjazdu PTG: Geologia i zagadnienia ochrony środowiska w regionie górnośląskim* (242 str.) pod redakcją J. Jureczki, Z. Buły i J. Żaby i w *Przeglądzie Geologicznym* (9/2005). Dodatkowo podczas wycieczek terenowych zagadnienia szczegółowe były ilustrowane wydawnictwami zakładów goszczących uczestników zjazdu — elektrowni *Łagisza* i kopalni *Rydułtowy-Anna*.

Uroczyste otwarcie zjazdu, ogłoszenie laureatów nagrody naukowej i stypendium PTG oraz sesje referatowa i posterowa odbyły się 14.09.2005 r. w ośrodku wypoczynkowym *Buk* w Rudach.

Sesję plenarną wypełniły 4 referaty:

☐ *Pozycja tektoniczna Górnośląskiego Zagłębia Węglowego na tle prekambryjskiego i dolnopaleozoicznego podłoża* — Z. Buła i J. Żaba;

☐ *Sedymentacja osadów węglonośnej sukcesji Górnośląskiego Zagłębia Węglowego: kierunki badań i aktualny stan wiedzy* — R. Gradziński, M. Doktor i A. Kędzior;

☐ *Surowce mineralne Górnego Śląska i obszarów przyлегłych* — W. Gabzdyl i B. Hanak;

☐ *Kształtowanie się chemizmu zwykłych wód podziemnych w regionie górnośląskim w warunkach aktywnej antropopresji* — A. Rózkowski, A. Pacholewski i A. Witkowski.

Zaplanowany piąty referat nie został wygłoszony z przyczyn losowych.

Nowe władze Polskiego Towarzystwa Geologicznego na kadencję 2005–2008

Walny Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Rudach w dniu 14.09.2005 r. wybrał następujące władze towarzystwa. Zarząd Główny PTG ukonstytuował się dnia 6.12.2005 r.

PRZEWODNICZĄCY

- ☐ dr hab. inż. Jacek Matyszkiewicz (prof. nadzw. AGH)

WICEPRZEWODNICZĄCY

- ☐ prof. dr hab. Tadeusz Peryt (PIG Warszawa)
☐ prof. dr hab. Jerzy Żaba (UŚ)

SEKRETARZ

- ☐ dr inż. Janusz Magiera (AGH)

ZASTĘPCA SEKRETARZA

- ☐ dr Jarosław Kędzierski (AGH)

SKARBNIK

- ☐ dr Michał Gradziński (UJ)

ZASTĘPCA SKARBNIKA

- ☐ dr inż. Józef Chowaniec (PIG Oddział Karpacki)

CZŁONKOWIE

- ☐ dr hab. Stefan Cwojdzkiński
☐ dr Piotr Dziadzio
☐ dr Monika Jachowicz
☐ dr hab. Paweł Karnkowski
☐ prof. dr hab. Hanna Maliszewska
☐ prof. dr hab. Leszek Marks
☐ prof. dr hab. Alfred Uchman
☐ dr inż. Albin Zdanowski

KOMISJA REWIZYJNA

- ☐ prof. dr hab. Andrzej Ślącza (przewodniczący)
☐ dr Eugenia Fijałkowska
☐ prof. dr hab. inż. Jacek Motyka
☐ prof. dr hab. Janusz Skoczylas
☐ prof. dr hab. Andrzej Żelaźniewicz

SĄD KOLEŻEŃSKI

- ☐ prof. dr hab. Stanisław Kwiatkowski (przewodniczący)
☐ prof. dr hab. Ryszard Gradziński
☐ prof. dr hab. inż. Andrzej Paulo

Informacja o laureatach nagrody naukowej i stypendium PTG

Główną nagrodę naukową Polskiego Towarzystwa Geologicznego (im. L. Zejsznera) w roku 2005 przyznano dr Dorocie Salata, członkowi Oddziału Krakowskiego PTG, za pracę *Detrital garnets from the Upper Cretaceous-Palaeocene sandstones of the Polish part of the Magura Nappe and the Pieniny Klippen Belt: chemical constraints*, opublikowaną w *Annales Societatis Geologorum Poloniae* — Roczniku PTG, vol. 74, z. 3, s. 351–364.



DOROTA SALATA jest doktorem nauk o Ziemi w zakresie geologii, adiunktem w Zakładzie Geodynamiki i Geologii Środowiskowej w Instytucie Nauk Geologicznych na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego. Autorka lub współautorka 11 publikacji i 11 komunikatów konferencyjnych. Specjalizuje się w petrografii i geochemii minerałów ciężkich.

Stypendium naukowe PTG (im. Krzysztofa Beresa) na rok 2006 zostało przyznane dr. Marcinowi Siepakowi, członkowi Oddziału Poznańskiego PTG, na realizację projektu *Badanie mikro- i makroskładników w wodach piętra trzeciorzędowego w Poznaniu dla identyfikacji wymiany wód z piętrzem czwartorzędowym oraz ascencji z piętra mezozoicznego*.



MARCIN SIEPAK jest doktorem nauk o Ziemi w zakresie geologii, adiunktem w Zakładzie Hydrogeologii i Ochrony Wód w Instytucie Geologii na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, doradcą technicznym Polskiej Izby Ekologicznej. Jest współautorem 34 publikacji naukowych, 21 komunikatów i 1 monografii pt. *Arsen, antymon i selen w wodach miasta Poznania — mikrozanieczyszczenia*.

Po przerwie obiadowej odbyły się dwie równoczesne sesje tematyczne, na których przedstawiono po 5 referatów, a następnie sesja posterowa z 9 prezentacjami. W tematycznym bloku geologiczno-surowcowym wystąpili:

□ J. Paczeńska — *Środowiska sedymentacji dolnokambryjskich osadów bloku górnośląskiego*;

□ J. Żaba, J. Ciesielczuk, K. Malik i S. Strzyżewska-Konieczna — *Budowa oraz ewolucja strukturalna utworów dewońsko-karbońskich Gór Opawskich (strefa morawo-śląska)*;

□ D. Jura — *Odwzorowanie późnowaryscyjskiej inwersji Górnośląskiego Zagłębia Węglowego w morfotektonice niezgodności powierzchni stropowej karbonu*;

□ J. Jureczka, W. Krieger i J. Kwarciański — *Perspektywy bazy zasobowej węgla kamiennego w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym w świetle restrukturyzacji polskiego górnictwa*;

□ Ł. Karwowski, K. Lasoń, J. Markiewicz i M. Truszel — *Geochemiczno-petrologiczne przesłanki Mo-W-Cu mineralizacji typu złóż porfirowych rejonu krakowsko-lublinieckiego*.

Tematyczny blok hydrogeologiczno-geośrodowiskowy tworzyły referaty:

□ M. Pozzi i E. Cempiel — *Zagrożenia wodne KWK Szczygłowice związane z likwidacją KWK Dębieńsko*;

□ K. Labus — *Wody podziemne w obszarach górniczych południowo-zachodniej części GZW, na terenie Polski i Republiki Czeskiej*;

□ M. Karwasiecka, J. Wagner, A. Chmura i P. Bukowski — *Wybrane aspekty zagospodarowania energii geotermalnej wód dołowych kopalń węgla kamiennego na Górnym Śląsku*;

□ I. Pluta — *Ochrona środowiska wód Górnego Śląska poprzez oczyszczanie z baru wód w kopalniach*;

□ S. Ćmiel i M. Misz — *Zmiany petrograficzne węgla spowodowane pożarami składowisk odpadów węglowych*.

Sesja posterowa przyciągnęła umiarkowaną liczebnie, lecz wyraźnie zainteresowaną publiczność. Do dyskusji przedstawiono następujące prezentacje:

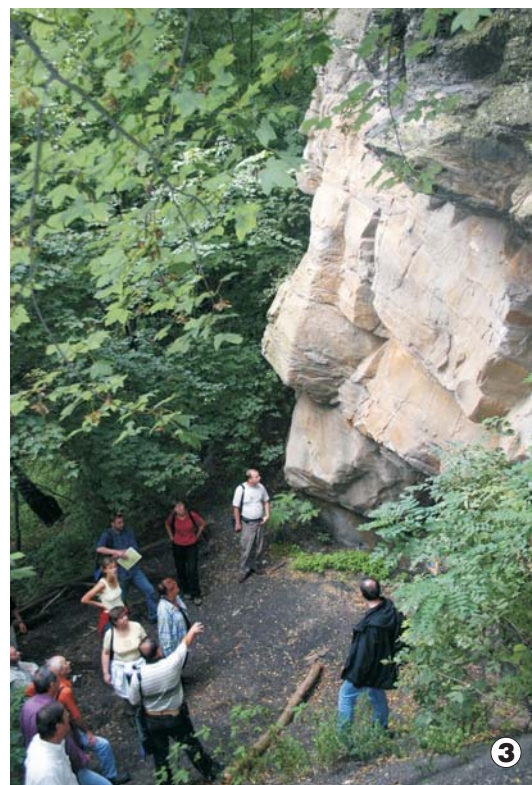
□ J. Badera — *Uwagi o metasomatycznych ciałach rudnych towarzyszących mineralizacji typu porfirowego z rejonu Myszkowa*;

□ J. Badera — *Parametry przestrzenne żyłek kwarcowo-chlorytowych występujących w strefie mineralizacji porfirowej w rejonie Myszkowa*;

□ S. Cebulak, B. Smieja-Król, A. Tabor, M. Misz, I. Jelonek i Z. Jelonek — *Oksyreaktywna Analiza Termiczna (OTA) — dobra i tania metoda oceny samozapalności węgla na składowiskach — wstępne wyniki badań*;



1



3



2

Ryc. 1. Organizatorki zjazdu na zrekułtywowanym składowisku elektrowni Łaziska — (od lewej) Joanna Fajfer i Anna Jurczak-Drabek. Fot. M. Rolka

Ryc. 2. Uczestnicy zjazdu podziwiają sfałdowane i nasunięte skały fliszowe kulmu w nieczynnym kamieniołomie Stara Ves (Republika Czeska). Fot. A. Paulo

Ryc. 3. Dr P. Martinec objaśnia odsłonięcie formacji ostrawskiej w Landek. Fot. A. Paulo



4

Ryc. 4. Gotowi do zjazdu do kopalni Rydułtowy-Anna. Fot. D. Bauerek

□ J. Fajfer i M. Rolka — *Metody i sposoby prowadzenia gospodarki odpadami w aspekcie minimalizacji niekorzystnego oddziaływania odpadów na środowisko*;

□ L. Jochemczyk i K. Olszewska — *Mineralogia i chemizm odpadów ze składowisk Zakładów Chemicznych Tarnowskie Góry w Tarnowskich Górach w likwidacji*;

□ D. Jura i R. Kuzak — *Uwagi o palinospastycznej rekonstrukcji struktury fałdowej GZW*;

□ S. Kędzior — *Próba usystematyzowania zjawisk wywierających wpływ na zmienność metanowości serii węglonośnych na przykładzie Górnośląskiego Zagłębia Węglowego*;

□ R. Niedźwiedzki — *Stratygrafia, zapis paleontologiczny i warunki sedymentacji wapienia muszlowego na Górnym Śląsku*;

□ I. Pluta — *Kwaśne wody w kopalniach Górnośląskiego Zagłębia Węglowego*;

Bezpośrednio po tych sesjach rozpoczęły się obrady naczelnej władzy PTG — Walnego Zjazdu Delegatów. Dla pozostałych uczestników zorganizowano wycieczkę do pocysterskiego zespołu klasztorno-pałacowego w Rudach Wielkich. Szkoda, że trafiła się przeciętna przewodniczka i nie wykorzystano potencjału dykcji niezwykłego Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.

Wieczorem tego dnia odbyło się tradycyjne spotkanie towarzyskie. Ale tu zabrakło jakby werwy i konceptu. Być może był to efekt napiętego programu dnia, zbytniego przywiązania konsumentów do stolików albo niezbyt zważnej obsługi kelnerskiej. Organizatorzy nadrobili te niedoskonałości podczas kolejnego, mniej formalnego wieczoru towarzyskiego przy ognisku, po pierwszym dniu wycieczek.

Kolejne dwa dni były przeznaczone na konferencje terenowe, które są zazwyczaj największą atrakcją zjazdów naukowych PTG. Tak było i tym razem. Odbyło się 5 wycieczek, na 6 oferowanych. Wyjątkiem było zgłoszenie się tylko kilku osób na wycieczkę hydrogeologiczną, dlatego nie doszła ona do skutku.

Przewodnicy, problematyka i trasy konferencji:

W 1: Z. Buła, R. Habryn, M. Jachowicz, M. Markowiak i J. Paczeńska — *Charakterystyka utworów prekambryjskich i dolnopaleozoicznych oraz przejawów mineralizacji kruszcowej w strefie kontaktu bloków górnośląskiego i małopolskiego*. Na podstawie ekspozycji rdzeni wiertniczych w magazynie PIG w Kielnikach k. Częstochowy.

W 2: J. Jureczka i P. Martinec — *Rozwój utworów węglonośnych karbonu Górnośląskiego Zagłębia Węglowego*. Zwiedzono wspaniałe odsłonięcia w czesko-morawskiej części GZW Stara Ves i Landek nad Odrą, zanikające odkrywki przy wysypisku odpadów w Czerwionce-Leszczynach i chronione jako geologiczne stanowisko dokumentacyjne odsłonięcie warstw porębskich w Rydułtowach. W kontynuacji tej trasy zamierzono przedstawienie osadów pokrywy mezozoicznej i kenozoicznej. W Bardziński przedstawił doskonałe odsłonięcie warstw gogolińskich triasu w Mokrem koło Mikołowa. Zapadający zmrok znie-

chęcił uczestników do studiowania osadów plejstocenijskich w Gaszowicach i Czerwionce.

W 3: W. Krieger, T. Gajda i D. Leśnik — *Eksploracja węgla kamiennego w zachodniej części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego — warunki geologiczne oraz wpływ na środowisko*. Przedstawiono odsłonięcia w wyrobiskach podziemnych kopalni Rydułtowy-Anna, głęboką nieckę osiadania i zmiany krajobrazu nad KWK Szczygłowice oraz nieczynny już Zakład Odsalania Wód Dołowych Dębieńsko.

W 5: J. Fajfer, M. Rolka, P. Bodynek, P. Henslok, J. Korński, M. Kubisiak i J. Świąder — *Przekształcenia środowiska geologicznego spowodowane działalnością przemysłową w GZW — problematyka składowania odpadów*. Wybrano znakomity poligon demonstracyjny w okolicy Łazisk. Przedstawiono Zakład Wzbogacania i Odsiarczania Miałów Energetycznych KWK Bolesław Śmiały, aktywne termicznie składowisko odpadów Skalny, nowoczesną elektrownię Łaziska, składowiska odpadów energetycznych Gostyń i Gardawice oraz Muzeum Energetyki.

W 6: P. Woźniak, R. Sikora i R. Niedźwiedzki — *Góra Św. Anny oraz cmentarzysko triasowych gadów w Krasiejowie — możliwości wykorzystania aspektów geologicznych w turystyce*. Główną atrakcją tej wycieczki, która cieszyła się jednocześnie największym powodzeniem wśród uczestników zjazdu, było uzyskujące światową sławę stanowisko kości gadów triasowych, odkrywane od roku 1993 w Krasiejowie koło Ozimka nad Małą Panwią.

W sumie organizatorzy zapewnili interesujący i oryginalny program. Świetnie go zrealizowali, a w pojedynczych przypadkach niezawinionych przez siebie opóźnień umieli zrezygnować elementów drugorzędnych. Wciągnęli do współpracy szerokie grono fachowców. Potrafili zorganizować wyjątkowo taną imprezę naukową, przez co przyciągnęli liczniejsze niż zwykle grono młodych geologów. Dopisała pogoda, zadbane o ciepły poczęstunek na trasie, staranny opis w przewodniku i liczne dodatkowe materiały ilustracyjne. Podziwiałem punktualność, dobry wybór punktów obserwacyjnych, perfekcyjne przygotowanie odsłonięć, bogactwo treści, świetne przygotowanie prowadzących i ogromną życzliwość w stosunku do uczestników.

Uczestnicząc od wielu lat w zjazdach naukowych Polskiego Towarzystwa Geologicznego, które siłą rzeczy skupiają osoby zainteresowane różną tematyką, zauważam wyraźną ewolucję zainteresowania od zagadnień ściśle naukowych i podstawowych do problematyki stosowanej, a w ostatnich latach zwłaszcza do ochrony środowiska na terenach przekształconych przez górnictwo i przemysł. Cieszy, że na Górnym Śląsku powstał zespół geologów, który potrafi rozwiązywać i popularyzować problematykę sozologiczną.

Andrzej Paulo